

Posudek na dizertační práci Evy Palivodové *Propaganda v Československu 1948–1956. Obrazy vnějšího nepřítele*

Autorka práce si zvolila jako svůj dizertační projekt dosud málo probádané téma propagandy, resp. obrazů nepřítele v raném období státního socialismu v Československu. S daným tématem se zevrubně seznámila a svůj výzkum realizovala na bohaté šíři pramenného materiálu. Z objektivních důvodů se autorčino doktorské studium prodloužilo na dlouhých deset let, během nichž došlo k posunu domácího i zahraničního bádání. Eva Palivodová se s touto skutečností ale úspěšně vypořádala a její text přináší nové poznání.

Pramenná základna práce je velmi široká a zahrnuje pestrou škálu materiálů – od periodického tisku, dobových normativních brožur, plakátů a karikatur až po beletrii a filmovou tvorbu. Oceňuji rovněž její bádání v mnoha archivech včetně několika zahraničních. V této souvislosti bych vyzdvihla schopnost autorky pracovat s prameny kriticky, nepodlehnout jazyku dobových textů. Eva Palivodová rovněž jednotlivé analyzované aspekty porovnávala s dalšími prameny a ve svém textu nabízí kvalitní plastický obraz dané problematiky.

Předkládaná práce je promyšlená a jasně strukturovaná. Úvod obsahuje v zásadě všechny náležitosti, jaké by daná pasáž odborného pojednání měla mít. Vyzdvihla bych kvalitní přehled současného bádání, který prokazuje již výše zmiňovanou obeznamenost autorky s danou problematikou. Ocenila bych však preciznější formulaci cíle práce „*zabývám se reprezentacemi vnějších nepřátel, jak je publiku předkládali komunističtí propagandisté*“ (s. 12). Autorka však tento cíl dostatečně upřesňuje následnými výzkumnými otázkami, které opravdu v daném textu aplikuje. Přesvědčivější specifikaci by si zasloužily rovněž užití metody práce. Úvodní kapitola obsahuje rovněž vymezení několika základních konceptů. Vyzdvihla bych zejména explicitní vyjádření neutrálního pojetí propagandy a nepřítele. Je však otázka, proč u vymezení konceptu nepřítele autorka uvádí několik různorodých kategorizací, které ve výsledku nejsou zceleny, a autorka s nimi v textu pracuje v zásadě paralelně. V této souvislosti, a to je spíše otázka do diskuze, se nabízí: Je pro dané období užitečné používat dělení Satjukow a Griese na kulturní, politické a hospodářské nepřátele? Sama autorka v předkládané práci několikrát přesvědčivě ukázala, že jak kulturní, tak i hospodářský nepřítel byl vždy zobrazován zároveň jako politický.

Po Úvodu následuje velmi dobře zvládnutý historický exkurz nastiňující základní linie propagandy v Československu a také samotné analytické kapitoly zaměřené na jednotlivé typy nepřátel. Autorka zde postupovala systematicky a vytčený záměr je na jednotlivých stranách opravdu realizován. Argumentace je logicky konzistentní, autorka v předkládaném textu sledované jevy nejen analyzuje, ale také interpretuje. Vyzdvihla bych zejména snahu Evy Palivodové o vytvoření komplexního a plastického obrazu sledované problematiky. Jedním z mnoha příkladů může být vysvětlení důvodů častého užívání militarizovaného jazyka v oficiálním diskurzu (s. 129–130) nebo konfrontace dobového obrazu s archivními materiály ABS (podkapitola 6.5.).

Závěr práce shrnuje předchozí aspekty analýzy, zasazuje je do širšího kontextu a vyvozuje další interpretace. Nejen tato část tak dokládá autorčinu schopnost zobecnění poznatků, k nimž dospěla během výzkumu a zejména při koncipování a psaní textu. V této části práce bych ale uvítala explicitní srovnání předkládaných závěrů se současným stavem bádání. V jakých ohledech se předkládaný výzkum, resp. jeho závěry shodují se stávajícími interpretacemi a v jakých se liší či je narušují?

Formální stránka textu je v pořádku, poznámkový aparát je dostatečně bohatý, citační úzus je standardní. Drobnou výhradu bych však měla k jazyku textu, autorka na mnoha místech užívanými výrazy volně přechází z odborného stylu do popularizačního, např. „zaškatulkuje“ (s. 38), „hlásná trouba“ (s. 60), „duchovně zabeďnění“ (s. 140), „vymývání mozků“ (s. 169), „krachla jednání“ (s. 255), „život na vysoké noze“ (s. 304).

Eva Palivodová vytvořila kvalitní dizertační práci a prokázala schopnost samostatné vědecké práce. Předkládaný text splňuje požadavky standardně kladené na tento typ kvalifikačního výstupu a vřele ho doporučuji k obhajobě.

V Brně 5. 6. 2022

doc. Mgr. Denisa Nečasová, Ph.D